

MÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi iroda: Lyceumi nyomda. — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Okmányok és levelek az 1611-ik év történetéhez. (I. közlemény.) Közli Szilágyi Sándor. — A bécsi titkos levéltár okleveleiből. (IV. közlemény.) — Consultatio Fogarasiensis. (III. és befejező közlemény). — Deés város levéltára. (XIX. s befejező közlemény). Közli K. Papp Miklós. — Oklevelek a török véduralom korából. (V. közlemény.) — Adalék a Lovasiék és Kossuth elfogatásához és pöréhez 1837-ben. Közli K. Papp Miklós. — Dósa Elek levele br. Wesselényi Miklóshoz. — A sztyávnicskai levéltárból. (II. s befejező közlemény.) Közli Szilágyi Sándor.

mih*i* observandissime. Post servitiorum meorum *sib*. Az kegyelmed levelét meghozák énnekem, kiből megérttem Bátorinak Tergovistiába való beszállását, kit könnyű volt megvenni, mikor pusztán találják; ezután válik meg, mint ülheti meg ott az nyerget, non minor est virtus querere quam parta tueri; meghigyje kegyelmed, hogy az lengyelek nagy készülletben vannak ellene, az oláhokat megsegítik; még azért ezzel bár el ne higgyék magokat; láttuk ennél nagyobb előmentét Mihály vajdának is, de semmivé lett, ő is könnyen megvette volt Moldvát, de nem tarthatá meg; de ám az ő dolgok; csak az mi állapotunk lehetne jobban.

OKMÁNYOK ÉS LEVELEK

az 1611-ik év

TÖRTÉNETÉHEZ.

Közli: Szilágyi Sándor.

Az 1611-ik év egyike a legfontosabbaknak s nevezetesebbeknek Erdély történetében: erre esik Báthori Gábornak lengyelországi hadjárata s Forgácsnak erdélyi invasiója. Az olvasónak az alább közlött sorokban éppen ez időre vonatkozó nevezetes okmányokat s levelezéseket mutatok be: ez utóbbiakat tulajdonképpen Thurzó és Forgács tollából.

1611. jan 20.

I.

Spectabilis ac Magnifice domine et frater

Az kétszáz gyalog, száz lovas megfogadása felől eléggé irtunk ő felségének, hogy innen az régieknek sem lehet megfűzetések, hanem ő fölsége provideáljon másképen; várom minden órában Herteliust az válaszszal; én hitemre azt akarnám, hogy mentől több vitéz lehetne az végekben és egyéb készültek is; de tudja kegyelmed az udvarnál minden expeditio mely késő, főképen most, hogy Passaviából az császár hadai Felső Austriába szállottak és nagy dulást-fosztást cselekesznek, oda küldtek most ellenek hadakat, ott is elég zűrzavarban vannak; e nagy dolog, hogy soha jó békesség nem lehet, maga elég nagy költséggel munkálkodának az fejedelmek ez elmúlt nyáron benne.

Palatinus uram honnan értette, hogy kegyelmed Molár uramnak irt, én bizony nem tudom; én is eleget irok a felett Bécsbe; ha megjelentik neki, tudom nekem is megköszöni az jó akaratot. Most is Hertelius által

expresse megírtam, hogy míg az harminczad jövedelmét vissza nem adják, itt az végeknek semmi jó állapotjuk nem lehet; elhittem, hogy végére is mehet annak, én itt azt szemébe is megmondtam palatinus uramnak és módot is adtam benne, honnan lehetne az ő kegyelme füzetése meg, tudnillik, hogy az ország contribuálna arra is az szerint, mint az koronatartóknak, azt meg sem érzené az ország és bizonyos füzetése lehetne ő kegyelmének, akkor igen javallotta is és ha gyűlés lenne, ugyan arra kellene rendelni; hiszem, az ország palatinusa és méltán tartoznak füzetni ő kegyelmének. Ha ebbe hagyja ő fölsege az végek állapotját, mi itt meg nem állhatjuk az dolgot.

Sennyei Pongrácz uram kért engemet, hogy ha az ő kegyelme fia kijő, hozzám vegyem és gondját viseljem, azért kegyelmed mondja meg ő kegyelmének, hogy jöjjön ide, én örömet gondját viselem ő kegyelmének. Éltesse isten kegyelmedet jó egészségben. Datum Kassán 20. Januarii Anno 1611.

Spectabilis Magnificae Dominationis Vestrae

Servitor et Frater addictissimus
Comes SIGISMUNDUS FORGÁCS m.p.

Külczim: Spectabili ac Magnifico Domino Andreae Dóczy de Nagy-Lucse s**ib**.
(Az egész levél Forgács írása.)
(Eredetije a m. k. kam. levéltárban.)

II.

1611. jan. 26.

Nos Gabriel Dei gratia Transylvaniae Valachiae Transalpinaeque Princeps s**ib**. Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis: Quod nos cum ad nonnullorum fidelium dominorum Consiliariorum nostrorum singularem intercessionem nobis propterea factum, tum vero dignum et honorificum habentes respectum praeclarae fidei, integritatis, gratissimorumque obsequiorum ac moeritorum fidelis nobis honorandi Magnifici Joannis Pettkij de Ders Consiliarii nostri et Comitatus Dobocensis, quae ipse nobis et etiam regno nostro Transylvaniae in omnibus occasionibus praesertim autem in Legationibus hisce proxi-

me praeteritis diebus ad excelsam et fulgidam potentissimi et invictissimi Imperatoris Portam susceptis, aliisque in rebus fidei et industriae suae commissis, fideliter exhibuit et impendit ac in futurum quoque exhibiturum et impensurum ipsum confidimus: Totales et integras domos seu Curias Nobilitares una cum totalibus et integris possessionibus portionibusque et juribus possessionariis, ubivis et in quibuslibet finibus, terminis, oris, limitibus, Comitatus, Sedibus, oppidis, Villis et possessionibus regni hujus nostri Valachiae Transalpinensis existentibus habitis, quae alias Stephani Halmágyi, aulicae militiae Radulii Vajvodi Capitanei praeuissent, sed eadem eo quod, idem Radulius Vajvoda et Consiliarii ac Boerones, caeterique omnes Status et Ordines regni Transalpinensis extra jura et condiciones pacti ac confoederationis Nobiscum ac regno nostro Transylvaniae Jusjurandi firmissimo vinculo initae, contra nos, regnumque nostrum Transylvaniae deliberato consilio hoc statuissent, ut data occasione, funditus nos, praedictumque regnum nostrum Transylvaniae, veluti hoc idem antea quoque aliquot vicibus attentantes delerent; hujusmodi igitur pravum et perniciosum ipsorum conatum praevenire et anticipare valentes, ob idque aperto Marte eosdem aggredi, regnoque hoc nostro Transalpinensi exturbare coacti fuerimus. Ideo annotata ejusdem bona, jure belli per nos consecuta, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, sylvis, nemoribus, alpebus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviiis, piscinis, piscatoris, aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinentiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, ad easdem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus (exceptis contributionibus, censibus, taxis et datijs fiscalibus decimis item et redditibus, Arendis, Lacubus, paludibusque, vulgo Baltha appellata, antea fisco applicatis) sub suis versis metis et antiquis limitibus existentibus, memorato Joanni Pettkij, ipsiusque haeredibus et posteritatibus utriusque sexus

universis per manus benigne dedimus, donavimus et contulimus, pro, ut damus donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas, Salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Quas nos in formam privilegii redigi faciemus dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum in sede nostra Principali Targovistia, die vigesima sexta Mensis Januarii, Anno Domini Millesimo Sexcentesimo Undecimo.

GABRIEL princeps impria.

errata de allanubio
Kivül más-kézzel: 1611. Targovistían költ donatio, melyben a Radul vajda kapitányának, Halmágyi Istvánnak minden jósági, javai, abban az országban levők, adatnak Petki Jánosnak.

(Eredetije Nagy-Szebenben a fiscole archivumban.)

orig. in arch. fisco. Szécsen
A BÉCSI TITKOS LEVÉLTÁR
OKLEVELEIBŐL.

VIII.

Tuigon budai basa levele Sarvasági Mihályhoz, melyben tudtára adja, hogy miután a török császár Erdélyt és a tiszántúli részeket János királynak adományozta s most ezek birtokában Izabella királynét és fiát is megerősítette, ne adjanak hitelt azon álhíreknek, mintha a császár ezen részeket Ferdinándnak engedte volna át; inti hogy maradjanak hűvek János királynak tett esküjükhöz, ha saját életök és övéik biztonsága szívőkönfekszik, mert különben bizonyára elérendi őket a hatalmas császár büntetése. Kelt Budán 1553. július 13-dikán.

Egregij domini, amici nobis honorandi, salutem et commendacionem. Non est vobis dubium, quin vobis optime constet, quomodo potentissimus Turcarum imperator etc. dominus noster clementissimus prouinciam illam Transylvaniensem cum alijs pertinentijs vltra Tibiscum existentibus serenissimo quondam

Joanni regi iam defuncto et per eum serenissimo nato suo et serenissime regine Isabelle vxori sue carissime donauerat ac concesserat, nunc vero in presenciarum jdem dominus noster potentissimus prouinciam illam memoratam Transijlvaniensem nullo modo ab eisdem abalienare, sed eosdem, hoc est serenissimam reginam simul cum filio serenissimo, ad eandem prouinciam Transylvanie inducere, sibi que hoc est nato Joannis regis memoratam prouinciam Transijlvanie subiugare, prouide hortamur vos, sitis memores fidelitatis vestrae, et ne ab eodem nato domini vestri defunctj deficiatis, nullo modo fallacijs illis, que Romanorum rex in medio vestri publicari facit, credatis, vt ita secum iudicias potentissimus dominus noster obfirmasset, quod regnum Transylvanie aliasque prouincias vltra Tibiscum Joanni regi concessas Ferdinando regi concederet, quoniam lapidem minimum in Transylvania in alijsque prouincijs Ferdinando regi nullo modo concedere dominus noster vult, quare ita negocijs vestris prouideatis ne seducamini, sed fidelitatem illam, quam Joanni regi defuncto prestiteratis, eam ipsam et nato suo ac regine prestetis, si salus vestra, vxorum, natorum, hereditatum, generaliter omnium rerum vestrarum vniuersaeque familiae vestrae vobis ac vestrum cuiilibet cara est, nam aliter certi sitis, per potentissimum dominum nostrum puniemi iuxta merita vestra. Hoc ea de causa voluimus significare vobis, ut ne seducamini; nonne multo melius est vobis seruire naturali domino vestro, quam alicui institori, aut feneratori. Bene valere vos optamus Secambrie decima tertia Julij anno 1553.

Tuigon passa potentissimi Turcarum imperatoris Budae et in Vngaria locumtenens etc.

(Egykoru másolata a bécsi cs. titkos levéltárban.)

IX.

Petrovics Péter levele Ártándy Kelemenhez, Bethlen Gáborhoz és Gergelyhez, Nadányi Gyárfáshoz, Majsay Lászlóhoz s a királyné Ke-rekinél lévő többi hűveihez, melyben tudtokra adván, hogy ő Mun-

kács várába megérkezett, felszólítja őket, hogy haladék nélkül munkához lássanak. Kelt Munkács várában 1553. július 21-dikén.

Magnifici, Egregij, Item ac Nobiles domini amici Nobis obseruandissimi, salutem et seruiciorum nostrorum paratam commendationem. Jam nos deo duce ad Mwnkach castrum appullimus, dominaciones jgitur vestras, tanquam nobis bonos dominos et amicos petimus summopere, velint statim sine omni mora negocium serio, omnj studio, labore ac diligencia, pro eorum capitum, vxorum et liberorum permansione jta amplectere, vt ne in minimo quidem jam negocij inceptj defectio fiat, nunc enim statim est tempus et agendj et perficiendj, non enim moram aliquam res ipsa iam patietur, nos quicquid agere debeamus omnia pro nostra caussa vncum dominacionibus vestris in vtramque partem subire paratj sumus, volumus autem et dominaciones vestras jterum jterumque rogamus, velint quamprimum nos per vnum hominem fidedignum, ex dominis fratribus ipsorum cerciores facere, quid agere jam debeamus, vt enim dominacionibus vestris prescripsimus, negocium moram jam nullam patitur, sed dominacionum vestrarum et nostrum jnterest, vt negocio diligentissime prouideamus, dominaciones vestras bene et tandem feliciter valere optamus. Datum ex castro Mwnkacz feria sexta ante festum Marie Magdalene (21. Juli 1553.)

anno 15LIII.

PETRUS PETROWIJTH
de Swraklijn etc.
idem manu propria.

(Egykoru másolata a bécsi cs. titkos levéltárban.)

X.

1553. aug. 7-diki levélhez. Az erdélyi püspök tudatja I. Ferdinánddal, hogy ha neki a sereggyűjtésre pénze volna, Petrovics törekvéseit megghiusithatná.

Si Sacra Maiestas Vestra habuisset capitaneum regni in partibus Tibisci loco domini Bathori, prout dudum habere necesse erat, non uenisset Petrovijth cum paucis

conductoribus extra Munchach, cuius aduentus totum regnum perterruit, sed hic nos si pecuniam pro solutione gentium antea conscriptorum et plures conducendorum haberemus, non dubitamus quin conatus Pethroijth euertere dei auxilio possemus, tantum valeret meus in hoc regnum aduentus et dominorum vaijuodarum dexteritas, (ut absit dicto arrogantia). Scio domine clementissime, quam difficile est homini de se ipso loqui aliquid, sed ita est, quod dico.

Jegyzés. Az erdélyi püspök saját kézírata.

(Eredetije pecséttel a bécsi cs. titkos levéltárban.)

CONSULTATIO FOGARASIENSIS.

Generalibus Regni Comitibus ad diem 6. Decembris 1690 in Civitatem Segesvár indictis rationalibus de causis Fogarasinum translatis, antequam Domini Status appulissent, Domini Consiliarij ac Regni Deputati de et super certis quibusdam occurrentiis deliberative concluserunt serie sequenti.

(Vége.)

Albam Juliam aut Devam debent administrare pro pretio triticum sequentes Domini.

Magnificus Ladislaus Gyulafi	500.
Dominus Nicolaus Torma	100.
Dominus Andreas Szilágyi	100.
Dominus Joannes Kendeffi	300.
Celsissimus Princeps	2000.
Dominus Paulus Inczédi	100.
Dominus Petrus Barcsai	100.
Dominus Paulus Kendefi	50.
Domina relicta Gabrielis Bánfi cum filio	100.
Dominus Valentinus Folti	50.
Dominus Samuel Keresztesi	500.
Dominus Stephanus Barcsai	100.
Dominus Joannes Buda	200.
Dominus Stephanus Nádudvari	100.
Relicta Andreae Koncz	100.
Stephanus Máthéfi	50.
Relicta Pauli Bentser	100.
Relicta Petri Barabás	100.
Joannes Dersi	50.
Joannes Veres de Ders	50.
Petrus Kovács de Bözöd	100.

Conjux Domini András	100.	Joannes Rác de Kozárvár	50.
Nicolaus Görög	100.	Michael Alsó	50.
Andreas Hegyesi	50.	Relicta Petri Kerekes	50.
Nicolaus Csiszár	100.	Conjux Domini Bágyi	50.
Stephanus Kovács de Véc	50.	Conjux Domini Ladislai	
Domina relictá Michaelis Teleki	500.	Balog	50.
Dominus Daniel Kun	100.	Dominus Georgius Gyeröffi	100.
Domina relictá Martini Sárpataki	100.	Stephanus Egri	100.
Stephanus Széplaki	100.	Dominus Michael Jó	100.
Paulus Török	50.	Orphani quondam Domini Joannis	
Joannes Dési	50.	Felvinczi	100.
Gabriel Pekri junior	50.	Móses Horváth	50.
Stephanus Décei	50.	David Horváth	50.
Ladisláus Bánfi	50.	Relicta Domina Georgii Daczó	100.
Clemens Béldi	200.	Summa cubulorum 6000.	
Dominus Georgius Kollatovith	400.	Ad stationem Claudiopolitanam ex decem	
Dominus Petrus Nádudvari	100.	millibus tritici pro pecunia administrant:	
Summa cubulorum 7000.		M. D. Joannes Kemény	100.
Claydiopolim debent administrare triticum pro		D. Ladisláus Mikola	200.
pretio sequentes Domini.		Ex Iklód Michael Rettegi	50.
Magnificus Georgius Báufi	500.	Ex Frata Martinus Szabó	50.
Dominus Alexius Bethlen	300.	D. Michael Kereszturi	50.
Dominus Ladisláus Székely	300.	D. Joannes Kereszturi	50.
Dominus Gregorius Bethlen	100.	Ex Sámsond Nicolaus Szilágyi	25.
Dominus Nicolaus Bethlen	300.	Ex Bánd Michael Szabó	50.
Dominus Joannes Kemény	300.	Ex Bergenyi Dienes András	25.
Dominus Sigismundus Bálintit	100.	Ex Galambod Michael Bán	25.
Uterque Nápoly	200.	Martinus Kerekes	25.
Dominus Ladisláus Bethlen	500.	Ex Kövesd Betzki István	25.
Dominus Joannes Toldalagi	200.	Ex Szent Iván Sigismundus Gál	25.
Dominus Paulus Nagy	200.	Ex Kibéd Andreas Dósa	25.
Dominus Volphgangus Bánfi	500.	Ex Kibéd Franciscus Dósa	25.
Gabriel et Stephanus Csáki	200.	Ex Ikafalva Georgius Balogh	25.
Georgius Köbölkuthi	100.	Ex Lukafalva Georgius Benkő	25.
Paulus Suki	100.	Joannes Szilvási	50.
Ladisláus Boros	50.	Dániel Vass	100.
Georgius Vass senior	100.	Ex Ákosfalva Georgius Benkő	50.
Judex Bistriciensis	200.	Summa trit. cub. 1000.	
Andreas Keczelei	200.	Ad stationem Coronensem triticum ex decem	
Stephanus Palatkai	50.	millibus hi administrant:	
Relicta Stephani Torma	100.	Judices Coronenses	1200.
Joannes Balog	50.	Celsissimus Princeps	500.
Dominus Zabroczi	100.	Ex Ikafalva Stephanus et Andreas	
Relicta Stephani Keczelei	50.	László	60.
Joannes Gönczi	50.	Ex Dálnok Blasius Literati	25.
Relicta Domina Baroczi cum matre	100.	Ex Dálnok Martinus Kovács	25.
Joannes Diósi	50.	Ex Gidófalva Stephanus et Melchior	
Relicta Domina Michaelis		Gyujtó	50.
Kálnoki	50.	Ex Gidófalva Ladisláus Kövér	25.
Martinus Széki de Déés	50.	Ex Gidófalva Franciscus Jancsó	25.

Ex Ikafalva Joannes Dombi	25.	Ladislaus Buda	100.
Ex Csernáton Joannes Sztaniszló	25.	Matthias Saczari	50.
Ex Léczfalva Stephanus Marton	25.	Matthias Lukács	50.
Ex Markofalva Sigismundus Tusa	50.	Joannes Lukács	50.
Ex Szent-Lélek Stephanus Folta	50.	Gasparus Puj	50.
Ex Peselnek Franciscus Kövér	50.	Sigismundus Csermenyi	50.
Josephus Biró	100.	Andreas Pogány	100.
Stephanus Zolya	50.	Petrus Markocsány	50.
Franciscus Dályai	50.	Samuel Medgyesi	100.
Ex Almás Joannes Barla	50.	Domini Kistsorienses	50.
Ex Almás Stephanus Daczó	50.	Domini Bradienses	50.
Ex Almás Andreas Kovács	25.	Petrus et Lazarus Turnya	50.
Ex Bágy Joannes Zolya	50.	Andreas Nádudvari cum	
Ex Bágy Petrus Balási	50.	fratribus	50.
Michael Literati	25.	Blasius Csula cum fratribus	50.
Ex Rugonfalva Stephanus Csikó	50.	Petrus et Joannes Macskási	50.
Ex Farkasfalva Andreas Dimjén	25.	Lukas Ölesz	50.
Ex Malomfalva Martinus Lakatos	25.	M. D. Stephanus Csáki	50.
Ex Telekfalva Benedictus Kovács	25.	D. Petrus Alvinczi	50.
Ex Nyujtód Gregorius Nagy	25.	Stephanus Borberekí	50.
Joannes Daczó	40.	Relicta Domini Petri Budai	50.
Ex Kőhalom Officiales	200.	Domini Rensorienses	50.
S. G. D. Samuel Bethlen	100.	Georgius Barczai	50.
Ex Segesvár Officiales	300.	Andreas Szalacsi	25.
Paulus Török	100.	Franciscus Lukács	15.
D. Joannes Sárosi	100.	Relicta Filiae Matsdi	15.
D. Franciscus Lugosi	100.	Nicolaus Csóka	15.
D. Szalánzi	100.	Stephanus János	15.
E Torja Joannes Szabó junior	20.	Joannes Kozari	15.
Ad stationes Albensem et Devam. Ex decem		Gasparus Diósi	25.
mille cub. trit. pro pecunia infrascripti ad-		Gasparus Szakmári	25.
ministrare debent:		Samuel Mohai	50.
S. G. D. Stephanus Naláczí cub. 500.		Petrus Kerekes	50.
D. Georgius Kollatovith	200.	Joannes Bajcsi	100.
S. G. D. Alexius Bethlen	500.	Summa facit cub. 4100.	
Celsissimus Princeps	500.	Ad stationem Cibiniensem ex decem millibus	
Ex Bánd Stephanus Kovács	200.	triticí pro pecunia triticum infrascripti ad-	
Ex Ujegyház Officiales	100.	ministrare debent:	
Judex Bistriciensis	300.	S. G. D. Judex Cibiniensis et Consul cub. 1800.	
Ex Nagy-Sink Officiales	100.	S. G. D. Ladislaus Székely	300.
Gasparus Buda	100.	Summa facit cub. 2100.	

DEÉS VÁROS LEVÉLTÁRA.

Közli: K. Papp Miklós.

(Folytatás és vége.)

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
481	Deés városa kérelme a főkormányzékhez, hogy a városi nemesség is köztelhelyiséls alá vettessék.		1699 (?)

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
482	Déés városa kérelme az országgyűléshez a városi nemesség adó alá vettetése és közteherviselésre szoríttatása iránt, a compilátára hivatkozván s a rendekhez folyamodván.		1699 (?)
483	* Debreczeni Mihály részére, zilahi László János ellen a Kis Szekeres utczában Szalontai Szabó István és nője által elzúlogosított ház iránt, a zálog összegnek fel nem vételével törvénybe idéztetéséről bizonyítvány.	Dés	1700. Junius 24.
484	* Szerencsi János és Székelyhidi János a rózsahegy alatti városi malom bírák által Derecskei István, mint csatáni ispán ellen, a csatániaknak gátkötésre kiállítása iránt tétetett megintésről hivatalos bizonyítvány.	Dés	1701. August. 12.
485	* Sósmezei Vajda Jánosnak, sósmezei királyi postamesternek, kit Báró Rotterhan gyanura elfogatott volt. kezes levele.	Déés	1701. Nov. 23.
486	* Gr. Pekri Lőrincz, 2-ik Rákóczi Ferencz fejedelem fő-hadvezére védlevele Déés városa részére a katonai kiágások ellen. BCU Cluj / Central University Library Cluj	in castris ad Thor- dam positis.	1706.
487	* Déés városának Gombkötő Péter ellen tétetett perbe idézéséről bizonyítvány, mivel ez a ref. ecclesiának elrejtett clenodiumait a német katonák előtt felfedte.	Dees	1707. August. 4.
488	* Déés városa részére aziránti esketés, hogy a ref. ecclesia ezüst poharait és tányérát kiadta ki a német katonáknak.	Dees	1707. August. 24.
489	* A déési rózsahegy alatti elpusztult városi malomnak ujonani felépítésére vállalkozott társaság kötlevele.	Déés	1711. Julius 10.
490	* A déési rózsahegy alatti városi, de társaság által épített malomra, Jun. 10. 1711-től Januar 24. 1712-ig fordított 2050. m. f. költségről ellennyugtája malom bíró Nagy János és Székelyhidi Mihálynak.	Déés	1712. Januar 15.
491	* A déési rózsahegy alatti városi, de társaság által épített malomra, Jun. 10. 1711-től Jan. 24. 1712-ig malom bírók sothi Nagy János és Székelyhidi Mihály által tett 2050. m. f. költségről a város által a társaság részére adott nyugta.	Déés	1712. Februar 15.
492	* A déési városi elpusztult malmot a rózsahegy alatt újra-építő társaság évi költségeiről hivatalos számvétel.	Déés	1712. Decemb. 18.

Folyó szám	Oklevél tárgya	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
493	A gyula-fejérvári vár építésnél felhasznált napszamosok részére adandó, Déésre tizedenkint kirótt 35 f. 40 x. és Csatánra 8 f. pénzösszeg kiosztásának kimutatása.		1713. August. 8.
	*		
494	Déés, Thorda és N. Enyed városainak a fő-kormányzóhoz aziránti kérelme, hogy mivel a közadót illetőleg a városok összeiratása nemcsak a pórokra, hanem az összes lakosságra kiterjedőleg rendeltetett el, — az összeírás a nemességnek legfeljebb csak személyes, nem pedig vagyoni összeírására terjesztessék ki, s ha ezt kieszközölni nem lehetne, ugy az egész a jövő országgyűlésre halasztassék.		1713. Sept. 13.
	*		
495	A Rózsahegy alatti malomra Jun. 10. 1711-től Deczemb. 31-ig 1713. tett 2649. f. 80 pénz költségről malombírák Solti Jánosnak és Székelyhidi Mihálynak ellennyugtájok.	Dés	1713. Decemb. 31.
	*		
496	A fő-kormányzék által Déés városára, s, ez által a tizedekre katonai élelmezésről és városi költségről kirótt 360 m. f. pénznek felosztási kimutatása.		1714. Februar 26.
	*		
497	Déés városának Kendefi Gáborhoz elszökött inasa iránt a felőli tudósító levele, hogy a beállandott törvényszéki szakaszban ez ügyet igazításba veszi.	Déés	1714. Martius 27.
	*		
498	Déési Szávil János és nője Balog Ilona részére, Déés városától a Rév-utczában örök áron 16 ftban megvett pusztá telekről és külsőiről szóló levél.	Déés	1714. April. 10.
	*		
499	Déés városának a fő-kormányzóhoz G. Kornis Zsigmondhoz egyfelől Keczei Istvánnak szilágytői kártékony malma, — másfelől aziránt beadott kérelme, hogy a várost a katonai szállásoktól kíméltetné meg.	Déés	1714. Septemb. 8.
	*		
500	Déés városa rózsahegy alatti malmára a város és társaság részéről Jun. 10. 1711-től 1714. végéig malombírák solti Nagy János és Székelyhidi Mihály által 3192 f. 60. pénzben tett költségről ellennyugta.	Déés	1714. Decemb. 31.
	*		
501	Déés városa által a csatáni tisztnak (később ugy nevezett város gazdájának) adatott utasítás.		1715. Martius 2.
	*		
502	Déés városa rózsahegy alatti malmára a város és társulat részéről Jun. 10. 1711-től 1715 végéig malom-	Déés	1715. Decemb. 31.

Folyó szám	O k l e v é l t á r g y a	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
	birák Solti N. János és Székelyhidi Mihály által 3790. f. 20. pénzben tett költségről ellennyugta.		
503	* Steinville erdélyi fő-hadivezér Wobeser tábornokhoz intézett aziránti tudósító levelének, — miként emez téli szállásul a Gr. Broune Feld-Marschal-Lieutenantnak szállásul határozott Torda városa helyett Déés városát kapván, ebbe akadály nélkül be is vonulhat.	Szeben	1716. Nov. 28.
504	* Déés városa felkelhető vagyonának leltára, mely mellett Dálnoki Dánieltől a hadnagyságot Zöldi László átvette.		1717. Januar 2.
505	* A huszti vár parancsnokának N. Bányához s ennek Déés városához intézett tudósítása, miként a Magyarországra Ökörmezónél másodszer beütni szándékozott tatárságot a lengyelek visszaverték.	Nagy-Bánya	1717. October 12.
506	* A déési ref. pap és ecclezsia szolgálai számára, ugy a város költségére tizedenként kirótt évi összegnek kimutatása.		1717. October 24.
507	* Deáki József kolozsvári [volt déési] papnak Déés városához válasza, valószínűleg Köpeczi Jánosnak a déésiek által papságra választatását illetőleg.	Claudiopoli	1718. Februar 12.
508	* Hadnagy Tolvaj Györgynek Torma Miklós B. Szolnok m. fő-ispánjához aziránti levele, hogy déési házában lakozó gazdáját közteher alá vettetni ne engedje.	Polbrod	1718. Martius 22.
509	* Déés városa régibb szabadalmas leveleinek hiteles sorozata. — (Továbbá 7 darab hitelnélküli sorozat-töredék és egy stilaris szerkezeti fogalmazás töredéke.)		1748. April. 10.
510	* Déés városa régibb okleveleinek két darab a és b hitelesség nélküli sorozata. — Az 510. b.) számú 1819-ig terjed.		1800-on innen.
511	* Ezen kivonati lajstrom 1—3—4—5—6—10—13—16—107—30—56—64—68—95—121—123—140— és 173-ik száma alatt jelzett leveleknek királyi táblai átirata. Ezen átirathan említett oklevél-számok, az 509 folyó szám alatti hiteles sorozat folyó-számait szerint tétettek fel. — (Ezen átirat 24. és 25 lapján egy oklevél is átiratik, mely jelenleg a levéltárban nem létezik; t. i. 1427 februar 5-én Kurbanbíró déési polgár maga,	Maros-Vásárhely	1837. October 25.

Folyó szám	Oklevél tárgya	Az oklevél kelt	
		hol?	mikor?
	a király és Déés városa nevében ellentmond a kolozsmonostori zárda előtt Némai Benedek a Pethav fia, két László, Péter s. a. t. némai birtokosok azon tettének, hogy Déés városa határából bizonyos szántókat, legelőt, erdőt s kaszálót foglaltak el, s azt hatalmasul használják.)		

OKLEVELEK A TÖRÖK VÉDURA- LOM KORÁBÓL.

XI.

Ajánlom Nagyságodnak jó akarattal való szolgálatomat, Isten tartsa meg jó egészségben Nagyságodat hatalmas császárunk szolgálatjára.

Nekem küldött Nagyságod levelét illendő böcsülettel vettem, mit írjon Nagyságod megértettem, Isten kegyelmességéből mig gyarló testemben marad lelkem s életben, egészségben lések, teljes tehetségem szerint fő vezér Urunk ő Nagyságával szemben létemben mindenkor Nagyságodnak szolgálni s Nagyságod felől jó emlékezettel lenni semmiképpen el nem mulatom, az jó akaratról sem lések feledéken. Ottan ottan levelével tudósítani Nagyságod el ne mulassa, a mire érkezhetem, teljes tehetségemmel szolgálok. Ezek után kívánom az kellemetes szeretet állandó lehessen.

Hatalmas császár fő csausza

SZULIMAN aga.

(Egykoru fordítása K. Papp Miklós gyűjteményében)

XII.

Méltóságos erdélyi fejedelem Apafi Mihály, nekem régi jó akaróm, Isten Kegyelmedet hatalmas császárunk szolgálatjára sokáig jó egészségben éltesse.

Nekem küldött Kegyelmed levelét mind az háromszáz tallérral együtt illendő böcsülettel láttam, melyet igen háladó szívvvel is vettem. Azonban nekem kedves jó akaróm hallottam, hogy az havasalföldi boérok közül Bán nevü boérral együtt egynéhányon felkelvén sok kincset vittének be Erdélyben, mivel azért Erdély országa hatalmas császár-

runké, az ilyen pártosokat illendő hűsége szerint birodalmában megfogatván Kegyelmednek kötözve kellenék hatalmas császárunk eleiben küldeni. Azok hatalmas császárunknak ellenségi lévén ugyan az ő hatalmassága kincsét is vitték el, Isten elhozván az jövő tavaszt minemü nagy erővel készüljön hatalmas császárunk az ő ellenségire Kegyelmednél nyilván lehet, az kik bosszúval illeték ő hatalmasságát, Isten kegyelméből meg is fogják érezni erejét. Édes kedves jó akaróm, én Kegyelmednek ezt jó szántomból írom, mivel Kegyelmed énnékem régi jó akaróm s tehetségem szerint ennekutánna is az akarok lenni, kívánom is Istentől, hogy az mostani barátság köztünk meg ne hüljön, hanem naponként öregbüljön. Az Kegyelmed kapikihája hatalmas császárunk portáján lévén rövid időn magunk mellé hozatjuk. Isten áldása legyen Kegyelmeden.

Fővezér kihája

SZULIMAN AGA m. p.

P. S. Gyakorlatossággal leveleivel tudósítani az ott való dolgokról Kegyelmed el ne mulassa.

(Egykoru fordítása K. Papp Miklós gyűjteményében.)

XIII.

Császári levél az méltóságos erdélyi fejedelemhez.

Az Jesust hívó nagy fejedelmeknek öröme, Messiás nemzetéből álló nagy rendeknek választottja, az idegenek dolgainak igazgatója, Apafi Mihály erdélyi fejedelem (kit Isien jó véggel lásson). Az méltóságos és szentséges levelünkben adatik értéstekre, mivel miolta ti az én örökös országomban ugy mint Er-

délyben fejedelmül rendeltettek, császári Méltóságos Portámhoz való hűségtekben, mint igaz és kiváltképpen való czirákunk megmaradtatok, melyet mind országomra való szorgalmatos gondviselésteekkel, mind abban való szegénységhez kegyesség mutatástokkal, mind pedig egyéb eddig reátok bizattatott derék dolgainkban való eljárásokkal és azoknak előmozdításában való tökéletes igyekezeteikkel megmutattatok, de legközelebb mostan is az minden esztendőben beszoigáltandó adót az Messiás nagy nemzeti közül való Nagy Tamás nevű követetek által administráltattatok, ki által küldött leveletek is megfordittatván megértetett, és ugyanazon megnevezett követetek az régi szokás szerint velünk szemben lött. Azért ezután is belső tökéletességek szerint egyenesen járván, az ország, annak szegénységére való szorgalmatos gondviselésre, sőt azonokat az pogányok latraitól való oltalmazásra, sőt annak felette az szokott adónak annak idejében való beszoigáltatására tisztetek szerint gondotoknak lenni intettek, hogy így az egyenes utban császári annuentiánk tökéletesen való keresésében egy virgulát sem hagyván el, méltóságtokat erősíthessétek. Azonban minden szükséges dolgokról tudósítván, nemes czimerünkkel való levelünknek ez szerint higytetek. Költ Jeni Seherben Decembernek elein 1079 a Mahömmede.

(Egykoru fordítása Rozsnyay Dávid kezevel K. Papp Miklós gyűjteményében.)

XIV.

Messiást valló nagy fejedelmeknek dicsekedő öröme, a pogányok nagy rendei között választatott, állhatatosságnak szeméremmel fedezgetője, dicsekedő gyülekezet dolgainak igazgatója, mostani erdélyi király Apafi Mihály, hű és szerető barátunk.

Békességes köszönetünkben hűséggel jelentjük Kegyelmednek, a feljebb való napokban a békesség aránt jött Kegyelmed levelének válaszával Kegyelmedhez küldött Szulimán aga és nevezetes Kegyelmed Boérja által Kegyelmed leveleit vöttük, melyből mind az némettel való békességről s mind az Fényes Portához Kegyelmed hűségéről értettünk. Eleitől fogva Kegyelmed régi hűségé-

ben meg vagyunk nyugodva, s az az oka, hogy szegénységinknek békességét kívánó leveleinket mind e mai napig is folytatjuk Kegyelmedhez, melyekből is érthette Kegyelmed, hogy hatalmas császáruk (ki a világ négy szegeletinek ura, melyet is Isten ítletig terjessen) csillag sokságu hadainak szerdárja én lévén, minden ide erre a félre levő véghelyeinek dolgait réánk bizta, kihez képest ezen nagy dolognak végben vitelében való Kegyelmed fáradozása valóságot mutatván, a minthogy eddig is Kegyelmed szolgálata használatlan nem volt, úgy továbbra is munkálódása nem léssen gyümölcstelen. Mindezekben elméjének nagyobb csendességére, nevezet szerint kívánta Kegyelmed tőlünk a punctumokat s a mellett assecuratoriát is, de ez aránt ezelőtt Kegyelmednek világosan irunk vala, hogy méltó jutalmokat elvévő Fényes Porta nem jó akaróinak családtságok miatt vigyázatlan mozgással kézre költ Esztergom vára, Biróicza (?), Szolnok és Szarvas nevű castélyok az Fényes Portának restitúáltatván, a több punctumok, a békességnek megkötésére valamelyek admittalandók lehetnek, tractáltassanak a régi observantiák szerint, melyek is írásban tétetvén érjék el végeket. Ez okon, mivel a dolognak végben vitelére ő hatalmasságától vagyon is pleni-potentiám, ezen levelemet assecuratoria gyanánt küldöttem, remélvén, hogy Kegyelmed mint hű barátunk hová hamarébb érje végét a dolognak. Isten békessége a jó uton járókkal. Költ Nándor Fejérváratt.

Damascusi fő tisztt Ibrahím pasa m. p.

Kivül idegen irással: Sajtán Ibrahim szerdár levelének párja. Szeben, Anno 1685. Pacificatióról.

(Egykoru másolata K. Papp Miklós gyűjteményében.)

XV.

Ajánlom Nagyságodnak alázatos szolgálatomat, Isten Nagyságodat hosszszas uralkodással áldja meg.

Akarám Nagyságodnak alázatosan értérsére adni, hogy engemet már az Nagyságod kapikihája mellé csausznak rendelték, mert jól tudhatja Nagyságod, hogy az szegény

atyám is Zülfikar aga sokat szolgált Erdélynek tolmácsságával, én is mennyit szolgáltam most az Nagyságod dolgaiban Turzai György megmondhatja. Azért Nagyságodat kérem alázatosan, hogy rendeljen énnekem is olyan fizetést mint az atyámnak járt Rákóczi Györgytől, mert minden esztendőről esztendőre száz aranya járt, tiz sing angliai posztója, öt sing gránátja, tiz sing atlasza, egy nest béllése; kívánom azért, hogy Nagyságod is az szerint adja meg és levelét küldvén róla, lám az német császár három csauszának nyolcz nyolczszáz övet tallerra jár fizetése egyéb accidentiákon kívül, én pedig csak magam vagyok Nagyságod dolgaiban. Azonkívül Nagyságod küldjön egy iramló lovat, a kin járassak fel s alá az portára, Dávid deáknak nálam egy adós levele vagyon, azért küldje meg az kötés levele szerint, Isten Radicsot oda vivén megmondhatja mint fáradoztam én az Nagyságod dolgában, ennekutánna is kész leszek, csak küldje meg, a mit az atyámnak fizettnék ennekelőtte. Isten Nagyságoddal.

ZÜLFIKAR fia MEHEMET aga.

(Egykoru fordítása K. Papp Miklós gyűjteményében.)

ADALÉK A LOVASIÉK ÉS KOSSUTH ELFOGATÁSA ÉS PÖRÉHEZ

1837-ben.

Közlő: K. Papp Miklós.

Az alább következő sorokban Zalavár-megye közönségének azon feliratát veszik lapunk t. olvasói, melyet az elfogott Lovasiék s Kossuth Lajos érdekében terjesztettek a királyhoz.

E szép, emelkedett szellemben irt oklevél fényes tanúsága annak, hogy a nemzet gondolkozás módját az önkényü hatalom nem tudta megtörni soha sem.

E felirat szerzője — ha nem csalódom — Deák Ferencz volt.

A felirat, melyet egy egykoru másolat után közlök, így szól:

Felséges Császár s Apostoli Király, legkegyelmesebb Urunk! — A hon lényeges jogain, az egyes polgárok törvény s alkotmány által védett személyes szabadságán s biztonságán, hazánk némelly szerencsétlen fainak

törvény elleni befogatásokkal, letartóztatásokkal, s a pernek törvény elleni folytatásával ejtett sérelmek eránt az ország legnagyobb része, mind mi magunk is, törvényeink lelkéből merített alázatos felírásainkkal Felséged királyi székéhez fiú bizodalommal járulva, ezek orvoslásáért már esdekleltünk, s Felségednek törvényeinkhez s alkotmányunkhoz viseltető igazságszeretete nem is mást, mint csak azt engedé hinnünk, hogy e sérelmeket megszüntetni, s az egyes polgárnak veszélyben forgó személyes bátorsága teljesen biztosítani fognak; — de jóllehet Felségednek legfőbb királyi nevében, a mult esztendei October 14-ről a $\frac{14027}{1367}$ szám alatt leküldött királyi válasz újra azon reményt nyujtotta is, hogy a felségbántás büncéért elfogatott ifjak felett a bírósokodás a törvények megtartásával fog gyakoroltatni, s az ítélet reájok ezekhez alkalmazva fog kimondatni; — még is valamint elfogatásukkal előbb, úgy a királyi Curiának e perekbeni eljárása és ítélete által a törvényeket újonan megsértve látni keseredett szívvel kéntelenítettünk.

Alattvalói hódoló kötelességünket, törvényeink szentségét s a bíróságok függetlenségét minden időben, úgy e jelen s nemzetünket mély gyászba borító esetben is folytatást szemeink előtt viselők, nem kívánjuk mi, a bíróságokat azok eránt, miket ők a törvény korlátai között és a törvénykezés kiszabott rendszerének szoros megtartásával belső meggyőződésből ítélték, feleletre vonatni; mert a lélekisméret egyedül az Isten csalhatatlan ítélőszéke előtt fog számolni; — de a bíróságok függetlenségét olly tág értelműnek, hogy a bíró még a törvénytől s a törvénykezés kiszabott rendszerétől is független légyen, hinnünk nem lehet; mert ha ez így volna, akkor az ítélőszékek nem szolgálói volnának a Statusnak, hanem zsarnoki hatalmú törvényhozói, kik nem a törvényt hajtanák végre, hanem minden egyes esetre visszahatólag, kény szerint törvényt alkotva és büntetve [sujtanák az egyes polgárokat, kik nem tiltott cselekedeteikben vétket nem is gyanítottak; ez pedig szabad alkotmányú országban soha fent nem állhat.

A szerencsétlen ifjak ellen mégis hazánk legfőbb ítélő székei, kiknek törvényeink

tántorithatatlan örjeinek lenniük kellett volna, minden törvénykezési rendszer mellözésével törvényt sértve mondták ki a kárhóztató s büntető ítéletet, mert jóllehet törvényeink még a felségsértők befogatásánál is megkivánják, hogy a polgári törvényhatóságok el ne mellőztessenek, hogy a vádló megneveztesék; — jóllehet az 1790. esztendei 56. cikkely, midőn a felségsértési bünt az ország rendes ítélőszékei elejébe tartozónak s a királyi Tábla által megbírálandónak rendeli, a törvénykezés rendszerére s kiszabott formáira nézve semmi különös kivétel nem tesz, s így ezen pert is egyenesen azon rendszer s formák alá tartozónak esmeri, melly a kir. Tábla előtt lefolyó egyéb perekre törvényesen fenáll, e főbb ítélőszékek mégis elmulaszták a királyi fiscust a törvénynek s törvénykezés rendszerének megtartására utasítani, sőt törvénysértéseit ítélet által is helybenhagyták, a pernek folytatásában s elítélésében elkerülték még azon nyilvánoságot is, melly hazánkban minden egyéb perekre divatoz, mert a pernek felvétele, a vádlottaknak megjelenése, vallásaiknak s a tanúk bizonyításainak hitelesítése s a szükséges szembeállítás minden legkisebb nyilvánosság nélkül, sőt még az ítélőszékeknek nem is teljes számu ülésében történt, s az ítélet egészen titkosan hozattatott, megtagadták a vádlottaktól a szabad védelemnek törvényes és természeti sérthetetlen igazát, mert a titoktartási esküvel lekötelezett s kormányi rendes fizetéssel ellátott ügyésznek, kit a vádlottak törvényes védőjöknek soha el nem ismertek, s ki épen azon eskü miatt, e fontos s élethalál kérdésére intézett pernek körülményeit senkivel sem közölhetvén, senki tanácsával nem élhetett, vagy az édes atyának, kivel a per s annak irományai nem közöltettek, s a vádlottaknak, kik fogva lévén, semmi védelmi próbák szerzése után nem járhattak, beadott nyilatkozatásaikat teljes mértékű törvényes és szabad védelemnek nem tekinthetni, a titkon és szabad védelem nélkül befejezett perben, miután a királyi fiscusnak felségsértési vádját bebizonyodottnek nem találták, bírói hatalmukat az 1790-ik esztendei 56. cikkelyen túlterjesztve, leginkább elvek és vélemények miatt a tanúknak az ítélet

megismerése szerint is nem egészen határozott vallásaik után megmarasztva s büntetve ítélték a nélkül, hogy a hozott ítéletet valamely törvény felhívásával gyámolították volna, holott nem léteznék e perekben felségsértésnek esete, sem a királyi tábla bírósága, sem a felvett per útja meg nem állhattak, sem a királyi fiscustól a vádlevélben felhívott törvények alkalmaztathatók ez esetre többé nem valának.

A törvénykezés kiszabott rendszere és határozott formája törvényeink által oltalomúl vannak rendelve, hogy azokkal az egyes polgárok egymás ellen, úgy a bíróságok önkénye ellen bátorságban lehessenek; az ezeket elhatározó törvényeknek pedig nyilvánosaknak s köztudomásra jutottaknak kellett lenniük, mert a Prolog 10-ik czimzete értelmében a titkon elkezdett s folytatott gyakorlat törvényes erejű szokássá soha sem válik, s a mint a titkon alkotott, de soha ki nem hirdetett törvény kötelező erejű nem lehet, úgy hasonlóul a királyi tábla ítéletében felhívott gyakorlat épen azért, hogy titkos vala s már magánál a titok természeténél fogva is köztudomásra nem juthatott szokásbeli törvény gyanánt a törvények világos rendelése s a polgárok személyes természeti sérthetetlen jusaik ellen fel nem hozattathatik.

Megsértette tehát a királyi Curia ezen perekben mind bírói eljárásával, mind ítéletével a törvénykezés határozott rendszerét; törvényen túl terjesztette bírói hatalmát; s ítéletét a törvény rendelkezésén nem alapította; midőn pedig a bíró áltálhágja a törvény szabta korlátokat, akkor ő törvényt sért s tettéért, melly ilyen esetben törvényes nem lehet, a Statusnak felelettel tartozik. — Ugyanazért mi is ezen ítéleteket törvényeseknek nem tekinthetvén, hódoló alázattal s fiúi bizodalommal járulunk Felsőged királyi székéhez azon alázatos kérelmünkkel: hogy miután felségsértés bűnét e perekben még az említett ítélőszékek sem találtak, más vétkek felett pedig, ha léteznének is, ezen úton ítélni bírói hatalmuk nem lehet, de amúgy is, törvényes nyilvánosság és szabad védelem nélkül s a törvénykezés rendszerének sérelmével hozott ítéleteik a törvényen nem alapulnák, a kárhóztatott ifjakat tüstént szabadságba

helyeztetni, ha más valamely vétkekkel vádoltatnának; őket az illető törvényes bíróság elébe a törvényes rendszer pontos megtartása mellett rendes perbe idézteni, nekik a szabad védelem sérthetetlen igazát megadatni, s minthogy alkotmányunk s a polgári társaság első feltétele, a személyeink biztossága veszedelmeztetve vagyon, az országgyűlését, hol ezen sérelmeink vétkes szerzői a törvényhozás által feleletre vonattathassanak, minél előbb öszvehívni kegyelmesen méltóztassék.

A mondottaknál nem csekélyebb s kebleink égető fájdalmait s vérző sebeit újonan felszaggató egy újabb eset adatott Pest vármegyének hivatalos levele s Kossuth Lászlónak hozzánk is eljutott tudósítása által ismét értésünkre, az t. i. hogy Kossuth Lajos is, mint a Törvényhatósági Tudósítások kiadója s több megyék megbízott levelezője, azért, hogy ezen tudósítások kiadására királyi engedelem levelet szerezni elmulasztott, s hogy a levelezések folytatásától letiltatva, azt mégis folytatta, s a közbejött tilalom eránt panaszát a megyék törvényhatóságaihoz beadva törvényszerű oltalmat s pártfogást kért, szinte az előbbi módon katonai erővel a polgári hatóság mellőzésével elfogattott, katonai börtönbe vettetett, annak minden, s még mint ügyésznek kezén lévő, az egyes magánosokat illető irományai s oklevelei is, a királyi Fiscus által elfoglaltattak.

Magában a Pest vármegyéhez érkezett, s ettől velünk is közlött királyi válaszban ellene egyéb vádak s bűnök a Tudósítások engedelem elleni kiadásán s a törvényhatóságokhoz intézett panaszán kívül fel nem hozattatnak; már pedig ismételve császári királyi Felsőgedhez intézett alázatos felterjesztéseinkbe mi is jobbágyi hódolattal kijelentünk, hogy a magános írásbeli tudósítások kiadására kiváltságot szerezni senki sem köteles, a törvény által nem tiltott tárgyakról levelezést kiváltság tárgyává egy törvény sem teszi, vétkes és tiltott dolog pedig annak tárgya még nem is lehet, azért a már érdeklött udvari válaszban az ő befogatására felhozott okok a befogatást törvényekkel egyezővé nem teszik.

A befogatás különös okaúl említett kétszeri tilalom, mely mindenik esetben a

megye közgyűlésének mellőzésével következve, csak szokott bírói letiltásképen szolgabíró által adatott Kossuth Lajosnak tudtára, vele azonban, a mint hozzánk még előbb megküldött feleletéből értettük, akár eredetben, akár egész kiterjedésben kívánsága után sem közöltetett, — Kossuth Lajosnak rögtöni befogatását szinte nem törvényesítheti; mert élő törvényeink, jelesen az 1608. esztendei koronázás előtti 8-ik cikkely, a törvényekkel meg nem egyező parancsok meg nem tartását rendeli, — az 1563-ik e. 78. ágozat, még a törvényes parancsok megszegői ellen is sokkal kisebb büntetést határoz. — De egyébként is, bármely ilyen parancsolatok kötelező ereje törvény ellen s a polgárok törvényes és természeti igazát korlátozó háttartalanságra nem terjedhet.

Az általa a törvényhatóságokhoz intézett folyamodás, s a törvényszerű oltalomnak kérése is vétkesnek szinte nem tartathatik, mert mind a mellett, hogy minden egyes polgárnak sértett ügyében az ország törvényhatóságaihoz folyamodni és törvényes oltalmat kérni kétségtelen jusa vagyon, — úgy s akkor neki nemesak jusa, de kötelessége is vala, panaszát az őt megbízó hatóságokhoz beadni; mert a midőn a megbízottnak levelezése törvény ellen tiltatik, akkor a megbízónak is jusiai annak ellenére szinte sértetnek.

Váratlan vala tehát Kossuth Lajosnak befogatása előttünk, s pedig annál váratlanabb, hogy ő az egész ország színe előtt a múlt ország gyűlése alatt majd negyedfél esztendeig szinte hasonló tudósításokat adván ki, ezeket nemesak számos magánosok, hanem még magának a kormánynak tisztjei is olvasták, s azok akkoron sem vétkeseknek, sem ollyasoknak, mellyek folytatására királyi engedelem kívántassék, nem tartattak, így az ő cselekedete a törvény s törvényszerű legközelebbi nyilvános és hosszas gyakorlat-tal helyesítettik.

Hazánk törvényei a rögtöni befogatást csak a felségsértés s hazaárulás bűneiben részesekre nézve engedik meg; ha pedig Kossuth Lajosnak e tette felségsértés volna, akkoron mindazon számos törvényhatóságok, mellyek már a tilalmazásban sérelmet látva,

a letiltás ellen királyi Felségedhez alázatos felirásaik által sérelmet panaszolva járultak, és mindazok, kik e Tudósításokat a letiltás után rendes úton megszerezték, sőt a kiadót magok megbízott levelezőjöknek elfogadták s kinevezték, s így ötlet elkezdett pályáján törvényes pártolásukkal megerősítve szavatosáivá is lettek, következve a törvényhatóságok többsége, s ez által a nemzetnek nagyobb része felségsértés vétkével vádoltatnék; ez pedig rólok, kik a törvényszabta ösvénytől soha el nem távozva Felséged királyi személyéhez, uralkodó házához, nemzetünkhöz, törvényeinkhez s alkotványunkhoz hívek s tántoritást nem esmerő buzgalommal ragaszkodók lenni soha meg nem szüntenek, s vég lehelletökig s utolsó csepp vérukig azok lenni soha meg nem szünnének, azért, hogy a törvény paizsa alatt azzal, mit az nem tilt, éltek, feltenni s a nemzet többségét felségsértőnek gondolni nem lehet.

Ezeknél fogva Kossuth Lajosnak katonai erővel s illy módon lett elfogatásában s bebörtönöztetésében, mint az egyes polgárok elidegeníthetetlen igazának megtörésében, nemzetünk egész tömegének jogait sértetve látók, vérző kebellet ugyan, de még is Felséged atyai kegyelmébe s igazságszeretetébe helyezett bizodal munknál és polgári s alattvalói törvényes kötelességünktől reánk ruházott tartozásnál fogva is, Császári Királyi Felségedhez újabban, legmélyebb alázattal s a legbuzgóbb s forróbb esdekléssel folyamodni kéntelenítettünk, hogy ötlet a fogságból kiszabadíttatni s a helytelen vádnak terheitől felmentetni, és így az egyes személyek jogainak sértéséből eredett törvénysérelmet atyai kegyelmességgel megorvosolni méltóztassék. — Kik többire sat. Költ Zala Egerszegen, ezer nyolczszáz harmincz hetedik esztendei Pünkösöd-hó huszonkilencedik s több utána következett napokon folytatva tartatott közgyűlésünkből. Felségednek legalázatosabb szolgálai, Zala Vármegye Közönsége.

DÓSA ELEK LEVELE

Br. Wesselényi Miklóshoz.

Méltóságos báró s Fő-Ispán ur!

Az 1847: 7-ik czikk 5-ik §-ában tett azon

ígéret teljesíthetésének könnyítése végett mely szerint „Magyarhon Erdély mindazon külön törvényeit és szabadságait, melyek a mellett hogy a teljes egyesülést nem akadályozzák a nemzeti szabadság és jogegyenlőségnek kedvezők, elfogadni s fenntartani kész“, tudva azt, hogy volt hazánk törvényei esméretére törvénytárunk tömkelegébeni búvárkodás utján szert tenni nékem is 18 évi fáradozásba került; s tudva azt is, hogy oly kézi könyv, melyet a végre használni lehetne, volt kormányrendszerünk zsarnoki mostohasága miatt meg nem jelenhetett: Erdélynek törvényei rendbeszedett foglalattja megemlértetésére használható munkámat kézirati 4 darabokban, Igazságügyi Minister Deák Ferencz urnak felküldöttem.

Esméretes lévén előttem a méltóságos báró s főispán urnak a tisztelt Minister urrali szorosabb egybenkötötése, s főleg volt külön hazánk jövendője elintézésérei hatalmas befolyása, a személyem iránt rég olta ércemem felett tanusított kegyesség eleven emlékezete által élesztett bátorsággal kérem a méltóságos báró urat méltóztatnék:

1-ör munkámat a tisztelt Minister ur és azok figyelmébe ajánlani, kikre leendő bizatva az erdélyiek jogi viszonyai szabályozása.

2-ör. közölni vélem — az ottani nézetekhez képesti véleményét aziránt, hogy mennyiben volna tanácsos megkísérteni kérdé alatti munkámnak kinyomatását, akár azért, hogy multunk jövendőben felmerülhető jogi kérdései megfejtését könnyítő kézi könyv gyanánt használthassék, akár azért, hogy a volt külön hazánk jogi viszonyait tolmácsolandó történetnek adatul szolgálhasson valaha.

Megszokott bizalom által menthető alkalmatlankodásomért engedelmet kérve s remélve, midőn utasítólag megnyugtatódó válaszáat alázatos tisztelettel elvárnám — örökleg a méltóságos báró és főispán urnak M.-Vásárhelyen Julius 12-én 1848-ban

alázatos szolgálai

Dósa Elek m.p.

Külezzim: Méltóságos hadadi b. Wesselényi Miklós főispán urnak.

Pesten.

ASZTYÁVNICKAI LEVÉL- TÁRBÓL.

Közi: Szilágyi Sándor.

II.

1622. febr. 1.

Spectabilis ac Magnifice domine
et frater observandissime.

Az úristen minden kívánsága szerént
való sok jókkal *stb.* áldja meg kegyelmedet *stb.*

Az tegnapi napon, minthogy jól ittunk
volt az Révay Ferencz uram ű kegyelme asz-
talánál, én is, mint részeg ember, az kegyel-
med szablyáját fel találtam volt kötni; ke-
gyelmedet azért kérem szeretettel, hogy ke-
gyelmed nekem megbocsássa, mert nem egyé-
bért lött az, hanem csak az mint boros em-
ber cselekeszik sokszor; de azután maga is
bánja. Im azért kegyelmednek, mint uram-
nak az szablyát megküldöttem; kegyelmed
nekem parancsoljon, valamire elégségem le-
szen, tiszta szívből szolgálók kegyelmednek.
Kegyelmedet ezen is kérem, mint uramot,
hogy küldjön nekem kegyelmed az útamra
egy veres sajtót; megszolgálom kegyelmed-
nek, mint uramnak. Tartsa meg isten kegyel-
medet *stb.* Datum in Zurzan. 1. die Febru-
arii Anno 1622.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis
Vestrae.

Servitor et frater addictissimus

STEPHANUS NYÁRJI. *mpria.*

Külczim: Spectabili ac Magnifico Do-
mino Francisco Reway maiori, suppremo ac
perpetuo Comiti Túróciensis *stb.*

(Eredetije a báró Révay család
sztyavnickai levéltárában.)

III.

1628. Sept. 4.

Magnifice domine et amice mihi
observandissime.

Salutem et servitorum meorum com-
mendationem. Isten ő felsége minden idvössé-
ges jókkal áldja meg kegyelmedet. Az ke-
gyelmed jámbor szolgálai noha ezelőtt egyne-
hány nappal jutottanak vala ide pataki há-
zamhoz; de mivel hol ő felsége körül való
lételem miatt, s hol penig az ő felsége ide
jövetelére való készülgetésben kellett for-

golódnom, hertelen választ nem adhattam;
nem akarván tovább itt kegyelmed jámbor
szolgáit tartóztatni, kegyelmedhez yisszabo-
csáltam, szóval izenvén kegyelmednek bősé-
gesen kegyelmednek (*sic*), kiben úgy igye-
keztem magamat viselni, ne idegenségemet,
hanem inkább jó akaratomat ismerhesse ke-
gyelmed; kit ha kegyelmed meg tud fontolni,
annyival nagyobb jó akarattal való kedveske-
désemet tapasztalhatja meg. Éltesse isten
kegyelmedet sokáig jó egészségben. Datum
Sárospatak 4. die Septembris Anno 1628.

Magnificae Dominationis Vestrae

Amicus et ad serviendum paratus

GEORGIUS RÁKÓCZI *mpria.*

Külczim: Magnifico domino Paulo Ré-
vay, Comiti Comitatus Turocensis perpetuo
etc. Domino Amico mihi observando.

(A levél Rákóczy György írása.)

(Eredetije a báró Révay család asztyav-
nickai levéltárában.)

IV.

1628. Sept. 5.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek,
mint jó akaró uramnak. Isten sok jókkal, ked-
ves egészséggel áldja meg kegyelmedet.

Az kegyelmed jámbor szolgálai ide pa-
taki házunkhoz érkezvén, nekem az kegyel-
med levelét megadták és szóval való izene-
tét nekünk urammal ő kegyelmével együtt
megjelentették. Ő kegyelmeket hogy elébb
vissza nem bocsáthattuk, oka nem egyéb, ha-
nem ő fölségének kijövelele és nálunk je-
lenléte. Nem akarván azért immáron ő ke-
gyelmeket itten tovább tartóztatni, az ke-
gyelmed írására és izenetire urammal ő ke-
gyelmével egyenlő értelemből illendő választ
tévén, ő kegyelmeket isten áldomásával ele-
resztettünk, kiktől kegyelmednek izentünk is.
Kegyelmed énnekem ennek utánna is pa-
rancsolván, kegyelmedhez illendő jó akara-
tommal igyekezem lenni. Tartsa meg isten
kegyelmedet sok esztendeig kedves egészség-
ben. Sárospatak 5. Septembris Ao. 1628.

Kegyelmednek illendő jó akarattal szolgál

LORÁNTFY SUSANNA *m. p.*

Külczim: Magnifico domino Paulo
Révay, Comitatus Turocensis Comiti etc. Do-
mino mihi observandissimo.

(Eredetije a báró Révay család sztyav-
nickai levéltárában.)